

hessék, s ama tudományos eltévelyedés veszélyétől, a melynek az iskolázatlan tehetség annyira ki van téve, meg legyenek óva. Mert hát az egyetemek hívatása az önálló tudományos munkára való képzéssel egyidejűleg tudományos készültséget adni oly gyakorlati működésekre, a melyek mélyen belevágnak a nép szellemi, physikai és politikai életébe. De tudományos műveltség csak ott szerezhető, a hol valódi tudomány van; műveltséget meg csak ott ad a tudomány, a hol a tudás nem holt tudomány, hanem eleven erő. Hangsúlyozza továbbá — ép úgy, mint *Fichte*, *Schleiermacher* és *Humboldt* — hogy a megismeréssel együtt és általa a jellem is fejlődjék, s az egész ember az igazság birodalmába, mely egyszersmind az erkölcs birodalma is, fölemelkedjék, mert különben kézműves felzárkosság az egész. A tanítás tartalma tehát a tiszta szigorú tudomány legyen, s feladata nemcsak a szakoktatás, hanem az általános tudományos műveltség. Tudományegyetemeink ne pusztá szakiskola-csoportok, hanem élő tudományos organismusok legyenek, a melyeket minden részükben egy szellem éltet, hasonló célok vezetnek. Minden tudás és minden tudományos munkálkodás végezzélja a szellem műveltsége s az eszményinek tiszta önzetlen szeretete. Mert alapos szakképzettség csak alapos, általános tudományos műveltség alapján szerezhető. A miért is *egyetemeink szellemi életünk középpontjai s tudományos haladásunk vezérei legyenek* most és mindenkoron.

Gyönyörű igazságok ezek, s méltók a komoly megfigyelésre és lehető megvalósításra.

— k — s.

A ius exclusivae (vétójog) a pápaválasztásnál.

Irta: Dr. *Kérészy* Zoltán. Budapest, 1904. Politzer Zsigmond és fia kiadása.

Ára 2 k. 50 f.

Élénk emlékezetünkben van még a múlt évben lefolyt pápaválasztásnak az a mozzanata, midőn *Puzyna* krakkói bíboros-érsek Ausztria császára és Magyarország királya nevében *Rampolla* ellenében az exclusiva jogával élt. Rampolla nyomban szót kérvén, sajnálatának adott kifejezést, hogy a róm. kath. egyház szabadsága ellen *ily sulyos merénylet követtetett* el, bárha, a mi személyét illeti, „*nihil honorabilius, nihil iucundius mihi contingere poterat*“. A vétójog természetét illetőleg nagyon érdekes vita folyt a pár hónappal később tartott magyar delegatióiban. E discussio során azonban a vétójog kérdését teljesen tisztázni nem sikerült.

Az ily módon az aktuális politikai kérdések szőnyegére került *ius exclusivae*t fejtegeti most szerzőnk, a kassa jogakadémia kánonjogi tanára, a külügyminiszter figyelmébe ajánlott épp oly mélyreható tanulmányról tanúskodó, mint igen friss és érdekes tollal megírt értekezésében.

Kánonjogi szempontból az ú. n. *exclusiva votorum* meglehetősen kétes alappal bír. E jogot a XVI. század óta gyakorolják a spanyol és francia uralkodók, valamint a német-római császárok, illetve, az ausztriai császári korona felvétele, s a német-római szent birodalomnak azelőtt bekövetkezett megszűnése óta a Habsburg-dynastiából való fejedelmek. A nevezett fejedelmek pápaválasztás alkalmával valamely meghatalmazott bibornok által a conclavéban egy-egy nekik nem tetsző candidatus ellenében az *exclusiva* jogát igénylik, *azonban*, ha az ekép megjelölt egyén pápává választatnék, az ellenében érvényesített *exclusio* a választás jogerejét *nem alterálja*. Az *exclusiva* tehát, — habár találkoznunk ellentétes felfogással is, — a felsorolt katolikus souveraineknek oly befolyást biztosít, mely ugyan nem nyugszik jogi alapon, de *politikai* tekintetknél fogva, az állam és egyház közti béke érdekében egyes konkrét esetekben adott egyházi concessio gyökerezik. Hiszen az egyház érdeke is azt kívánja, hogy monarchája, a pápa a katolikus népek fejedelmei részéről azt a bizalmat élvezze, mely az egyház feladatai megoldhatóságának lényeges feltétele. A XVI. század óta azt tapasztaljuk, hogy az *exclusio* gyakorlata a szokás által mind tökéletesebb alakban jelentkezik. A régi conclavék gyakran titkos intrikák, elkeseredett pártküzdelmek színterei voltak. Az államfők tekintélyéhez is sokkal méltóbb, ha nem titkos, erőszakos úton, hanem hivatalos alakban, nyíltan és egyenesen gyakorolnak befolyást a választó-collegiumra, s ez a nyílt és egyenes eljárás, habár kellemtlenül érintheti is a bibornoki testületet, de mindenesetre inkább megfelel a szent collegium tekintélyének, mint az óhajtott eredménynek az erőszak és megfélemlítés eszközeivel való kiforcirozása. Éppen ezért szerzünk arra a conclusióra jut, hogy a vétójog gyakorlása, habár korlátozza is a bibornoki collegium választási szabadságát, de viszont fontos előnyöket biztosít a megválasztott pápa részére, s a róm. kath. egyházra nézve. Nevezetesen a vétójog mintegy praeventív intézkedést képez az ellen, nehogy *pártember* kerüljön az egyház élére, a ki csupán egyik vagy másik állam érdekeit lancirozná a többiek rovására. Viszont biztosítja az új pápa *szabadságát*, mert a *persona ingrata* mellőzésével a bibornoki testület rendesen oly egyént emelt a trónra, a ki pártatlan ember lévén, a katolikus uralkodók részéről bizalommal találkozott, s így apostoli szabadságának birtokában nyugalommal láthatott feladatainak megoldásához. Megállapítja továbbá szerzünk, hogy e sokat discutált jog nem az egyházjog sphaerájába, hanem a *nemzetközi érintkezés* és főleg az egyházpolitika körébe tartozik. Magyar jogunk szempontjából pedig kétségtelen, hogy a vétójog nem csupán Ausztria császáraját, — hanem a monarchia mindkét államát, tehát a magyar királyt is megilleti.